

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania E. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanego D. M.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych
w dniu 2 grudnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. odstępuje od obciążenia skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 12 listopada 2020 r., III AUa [...], oddalił apelację odwołującej się E. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 25 lipca 2016 r., VIII U [...], oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Ł. z dnia 16 grudnia 2014 r. stwierdzającej, że odwołująca nie podlega od 1 września 2014 r. ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu) jako pracownik u płatnika składek D. M..

Odwołująca się wniosła skargę kasacyjną zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, art. 327¹ § 1 pkt 1 w związku z art. 391 § 1, art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na zaniechaniu rozpoznania sprawy w granicach apelacji w wyniku nierozpoznania wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, a w szczególności nierozważenia zarzutu braku ustaleń faktów stanowiących „elementy obce stosunkowi pracy”, które miały występować w umowie o pracę, podpisanej przez skarżącą w dniu 1 września 2014 r., a także zarzutu niewskazania w uzasadnieniu Sądu pierwszej instancji faktów i dowodów, które stanowiły podstawę oceny, iż umowa o pracę, podpisana w dniu 1 września 2014 r., nie nosiła cech „umowy o pracę”, a w konsekwencji oparciu zaskarżonego orzeczenia na faktach, które nie znajdują żadnego oparcia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, a ponadto polegające na zaniechaniu wszechstronnego rozpoznania zebranego materiału dowodowego, w tym pominięciu wyjaśnień zainteresowanego pracodawcy i niezbadaniu oraz nieustaleniu, jaki był zgodny zamiar i cel stron umowy o pracę, czy i jakie cechy umowy prawa cywilnego występowały we wspomnianej umowie, a nadto, czy cechy któregoś z typu umów dominowały czy też miały jednakowe nasilenie.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej oraz o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi wraz z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc

instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, strona wnosząca skargę kasacyjną powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Co do przesłanki przedsądu jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, wskazać należy, iż skarżący w motywach wniosku jest zobligowany zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21

maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia przesłanki przedsądu. Przede wszystkim skarżąca w podstawach skargi kasacyjnej wskazuje jedynie na naruszenie przez Sąd odwoławczy przepisów postępowania, nie podnosząc zarzutu naruszenia prawa materialnego. Tymczasem bez podniesienia zarzutów w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego nie można wykazać wpływu zarzucanej obrazy przepisów postępowania na wynik sprawy. Rozstrzygnięcie sporu sądowego jest bowiem rezultatem subsumcji prawa materialnego do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Tym samym podniesione zarzuty, jak i uzasadnienie skargi kasacyjnej, w istocie rzeczy sprowadzały się do niedopuszczalnej i ewidentnie chybionej polemiki z poczynionymi w sprawie ustaleniami faktycznymi. Celem procedury kasacyjnej natomiast nie jest uzupełnianie materiału dowodowego ani jego ponowna ocena, które usuwają się spod rozeznania kasacyjnego w rozumieniu art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy stwierdził, że zamiar uzyskania ochrony ubezpieczeniowej bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę na warunkach odpowiadających zatrudnieniu pracowniczemu świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z 3 września 2020 r., II UK 387/18 – OSNP 2021 nr 6 poz. 68). Fikcyjne zawarcie umowy o pracę, czyli niezwiązane z wykonywaniem pracy, powoduje, że dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń następuje pod pozorem zatrudnienia. O nieobjęciu obowiązkiem ubezpieczeń społecznych w przypadku zgłoszenia do ubezpieczeń osoby

niebędącej pracownikiem nie decyduje nieważność umowy o pracę, ale fakt, że osoba ta faktycznie nie pozostaje w stosunku pracy. Osoba, która zawarła fikcyjną umowę o pracę nie podlega ubezpieczeniu społecznemu i nie nabywa prawa do świadczeń wypływających z tego ubezpieczenia. Jeżeli jednak stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia, wady oświadczenia woli dotyczące umowę o pracę, nawet powodujące jej nieważność, nie skutkują w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyroki Sądu Najwyższego: z 16 marca 1999 r., II UKN 512/98, OSNAPiUS 2000 nr 9, poz. 368; z 17 grudnia 1996 r., II UKN 32/96, OSNAPiUS 1997 nr 15, poz. 275; z 17 marca 1998 r., II UKN 568/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 187; z 28 lutego 2001, II UKN 244/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 496; z 2 czerwca 2006 r., I UK 337/05, Wokanda 2006 nr 12, poz. 29; z 6 marca 2007 r., I UK 302/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 110; z 4 października 2007 r., I UK 116/07, OSNP 2008 nr 23-24, poz. 355; z 19 lutego 2008 r., II UK 122/07, LEX nr 448905; z 11 maja 2009 r., I UK 15/09, LEX nr 512998; z 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX 515699; z 19 stycznia 2010 r., I UK 281/09, LEX nr 577826; z 24 lutego 2010 r., II UK 204/09, LEX nr 590241; z 21 maja 2010 r., I UK 43/10, LEX nr 619658; z 24 sierpnia 2010 r., I UK 74/10, LEX nr 653664; z 26 lutego 2013 r., I UK 417/12, LEX nr 155208; z 14 listopada 2013 r., II UK 136/13, OSNP 2015 nr 2, poz. 24; z 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236 i z 17 maja 2016 r., I PK 139/15, LEX nr 2057610). Poglądy te dotyczą jednak zasadniczo faktycznego wykonywania obowiązków wynikających z zawartej umowy o pracę, a nie wykonywania jakichkolwiek czynności na rzecz domniemanego pracodawcy. Te bowiem mogą wynikać z innego stosunku prawnego bądź wreszcie stanowić instrument demonstrowania, dla zewnętrznego odbioru, wykonywania nieistniejącego stosunku prawnego. Czynności faktyczne podjęte nie w związku z wypełnianiem obowiązków wynikających z treści umowy o pracę, lecz mające na celu jedynie ukazanie na zewnątrz pozornych oświadczeń woli (art. 83 § 1 k.c.), nie są dowodem, że pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował i wypłacał za nią wynagrodzenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 maja 2013 r., I UK 649/12, LEX nr 1365885). Jedynie wyjątkowo świadczenie pracy na innych warunkach niż określone w umowie o pracę, ale w okolicznościach pozwalających na ocenę, że była to praca podporządkowana, którą

można kwalifikować według cech istotnych stosunku pracy przewidzianych w art. 22 § 1 k.p., może prowadzić do zakwestionowania poglądu o pozorności umowy o pracę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2013 r., II PK 299/12, OSNP 2014 nr 7, poz. 100).

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. ze względów natury społecznej.

a.s.